

Wyrok z dnia 28 października 2003 r.

II UK 138/03

Przewodniczący SSN Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Zbigniew Myszkowski (sprawozdawca), Herbert Szurgacz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 października 2003 r. sprawy z wniosku Elwiry D. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G. o rentę rodzinną, na skutek kasacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 stycznia 2003 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku wyrokiem z dnia 30 stycznia 2003 r. oddalił apelację wnioskodawczynie Elwiry D. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni z dnia 17 stycznia 2002 r. oddalającego odwołanie od decyzji organu rentowego wstrzymującej wnioskodawczynie dalszą wypłatę renty rodzinnej z powodu ukończenia przez nią 25 roku życia.

W sprawie tej ustalono, że wnioskodawczynie, urodzona 27 maja 1976 r., podjęła w dniu 1 października 2000 r. magisterskie studia uzupełniające na kierunku zarządzania i marketingu studiów zaocznych Wydziału Administracyjnego. Pierwszy rok tych studiów obejmował dwa semestry, w tym semestr pierwszy trwał od 1 października 2001 r. do końca lutego 2002 r., a drugi - od 1 marca 2001 r. do 30 września 2001 r. Natomiast drugi i zarazem ostatni rok tych studiów obejmował tylko jeden - trzeci semestr, który trwał od 1 października 2001 r. do końca lutego 2002 r. Wnioskodawczynie zaliczyła pierwszy rok studiów w dniu 30 czerwca 2001 r., zdając ostatnie egzaminy w dniach 29 i 30 czerwca 2001 r. Zaliczenie tego roku potwierdzono wpisem z dnia 27 lipca 2001 r.

Na podstawie takich ustaleń Sądy meriti uznały, że wnioskodawczynie ukończyła 25 lat życia w dniu 27 maja 2001 r., tj. przed zdaniem ostatnich egzaminów

przypadających na ten rok akademicki w dniach 29 i 30 czerwca tego roku. Oznacza to, że nie wypełniła ona warunku ukończenia 25 lat życia w czasie odbywania ostatniego roku studiów, co uprawniałoby ją do przedłużenia okresu wypłaty renty rodzinnej do ukończenia ostatniego roku studiów w myśl art. 68 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o emeryturach i rentach)l. Sąd Apelacyjny nie znalazł uzasadnienia do zaprezentowanego w apelacji sposobu liczenia ostatniego roku studiów niejako od końca tego roku - jako obejmującego dwa ostatnie semestry, tj. trzeci i drugi semestr studiów uzupełniających, skoro nie ulega wątpliwości, że „rok akademicki /w tej konkretnej szkole wyższej i w wielu innych rozpoczyna się w dniu 1.10. danego roku i na ogół trwa do lata roku następnego”. Dla wnioskodawczynie pierwszy i przedostatni rok trwał od 1 października 2000 r. do 30 września 2001 r. Natomiast drugi i zarazem ostatni rok studiów, który rozpoczął się dla niej w dniu 1 października 2001 r. składał się z jednego tylko - trzeciego semestru.

W kasacji pełnomocnik wnioskodawczynie zarzucił Sądowi Apelacyjnemu błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie „art. 68 (a w szczególności § 2)” ustawy o emeryturach i rentach, utrzymując, iż wyjaśnienie zawartego w tym przepisie sformułowania „będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej” będzie służyło „rozwojowi prawa, i być może dojdzie do precedensowego rozstrzygnięcia” w zakresie sposobu określenia tego ostatniego roku studiów dla celów rentowych. Nawet bowiem gdyby przyjąć, że „ostatni semestr przypadający w sesji zimowej jest ostatnim rokiem to czy wówczas nie należałoby zarówno sytuacji wnioskodawczynie, jak również podobnych sytuacji rozpatrywać w kontekście zasad współżycia społecznego... i wyżej wskazanego przepisu interpretować w sposób rozszerzający”. Na tak wskazanej podstawie i w granicach tak nazwanych okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji, skarżąca domagała się uchylecia zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i „przyznania” jej prawa do renty rodzinnej „do czasu ukończenia nauki”, alternatywnie wnosząc „o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania” Sądowi Apelacyjnemu, w obu przypadkach domagała się także zasądzenia na jej rzecz kosztów procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw prawnych. Oparcie skargi kasacyjnej jedynie na zarzucie naruszenia przepisu prawa materialnego powodowało, że Sąd Najwyższy był związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 393¹¹ § 2 k.p.c.). W utrwalonej judykaturze przyjmuje się bowiem, iż Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami zaskarżonego wyroku, jeżeli brak jest zarzutu uchybienia konkretnemu przepisowi proceduralnemu (wyrok z dnia 21 marca 1997 r., I PKN 58/97, OSNAPiUS 1997 nr 22, poz. 436). Oznacza to, że w rozpatrywanej sprawie miarodajne były ustalenia Sądów meriti, iż wnioskodawczynie ukończyła 25 lat życia będąc na przedostatnim roku trzyletnich studiów uzupełniających. Pierwszy i zarazem przedostatni rok tych studiów obejmował dwa semestry, tj. semestr pierwszy przypadający w okresie od 1 października 2001 r. do końca lutego 2002 r., oraz semestr drugi trwający od 1 marca 2001 r. do 30 września 2001 r. Natomiast drugi i zarazem ostatni rok tych studiów obejmował tylko jeden - trzeci semestr, który trwał od 1 października 2001 r. do końca lutego 2002 r. Wnioskodawczynie zaliczyła pierwszy rok studiów uzupełniających w dniu 30 czerwca 2001 r., zdając ostatnie egzaminy w dniach 29 i 30 czerwca 2001 r. Zaliczenie tego roku potwierdzono wpisem z dnia 27 lipca 2001 r. Te wiążące Sąd Najwyższy ustalenia przesądzają, iż wnioskodawczynie ukończyła 25 lat życia przed zdaniem w dniu 30 czerwca 2001 r. ostatniego egzaminu na tym przedostatnim roku studiów uzupełniających w konkretnej szkole wyższej

Przenosząc te miarodajne ustalenia na grunt normatywny art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, który brzmi: „jeżeli dziecko osiągnęło lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów”, nie podlega żadnej kwestii, że wnioskodawczynie nie wypełniła tego koniecznego warunku, skoro osiągnęła 25 lat życia w trakcie zdawania egzaminów przedostatniego roku studiów, a dwa ostatnie egzaminy z tego roku studiów zdała już po ukończeniu 25 roku życia. Warto tu podkreślić, że według reguł normatywnych określonych w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach - renta rodzinna przysługuje uczącym się dzieciom nie dłużej niż do osiągnięcia 25 lat życia, a bez względu na wiek tylko uprawnionym dzieciom, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2 (tj. do ukończenia 16 lat lub do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej niż osiągnięcia 25 lat życia - art. 68 ust. 1 pkt 3). Z takich zasad wynika, że bez względu na rodzaj

szkoły, do której uczęszcza uprawnione dziecko, ukończenie 25 lat życia prowadzi do ustania prawa do renty rodzinnej, chociażby do osiągnięcia tego wieku nie zakończył się proces zdobywania wykształcenia. Ustawodawca przyjmuje, że z ukończeniem tej granicy wiekowej prawo do renty rodzinnej ustaje bez względu na okres, jaki pozostał do ukończenia nauki w szkole, jeżeli jest ona odbywana w szkole nie będącej szkołą wyższą.

Natomiast - w odniesieniu do odbywania studiów w szkole wyższej - ustanowiony został jedyny wyjątek w art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, dopuszczający dalsze, ale maksymalne przedłużenie okresu pobierania renty rodzinnej przez dziecko, które osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, najwyżej do zakończenia tego ostatniego roku studiów. Ta szczególna (wyjątkowa) regulacja normatywna nie poddaje się wykładni rozszerzającej, także przez pryzmat zasad współżycia społecznego, które mogłyby wpływać na stosowanie lub wykładnię imperatywnych przepisów prawa ubezpieczeń społecznych jedynie wówczas, gdyby taka zależność wynikała z konkretnej regulacji tego prawa, co w rozpoznawanej sprawie nie ma miejsca.

Ponadto o sposobie określania ostatniego roku studiów wyższych nie decyduje wykładnia art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, ale odpowiednie postanowienia regulaminu studiów obowiązującego w konkretnej szkole wyższej, ponieważ prawa i obowiązki studenta związane z tokiem studiów określa regulamin studiów (art. 143 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.) Taką interpretację potwierdza brzmienie § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 października 1991 r. w sprawie zasad, jakim powinny odpowiadać postanowienia regulaminu studiów uczelni państwowych nie spełniających wymagań określonych w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 98, poz. 432), który do podstawowych materii regulaminowych zalicza określenie czasu trwania roku akademickiego. Prowadzi to do wniosku, że oznaczenie ostatniego roku studiów wyższych dla celów przedłużenia prawa do renty rodzinnej dziecku, które osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów, do zakończenia tego roku studiów (art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach) następuje w oparciu o postanowienia regulaminu studiów obowiązującego w konkretnej szkole wyższej (art. 143 ustawy o szkolnictwie wyższym). Wykluczało to zasadność zaakceptowania określonego przez skarżącą sposobu liczenia ostatniego roku akademickiego, który nie zawsze musi obejmować okres dwóch semestrów i to liczonych

wstecz od ostatniego semestru, zwłaszcza że z postanowień regulaminu konkretnej szkoły wyższej wynikało, iż ostatni rok trzysemestralnych uzupełniających studiów wyższych obejmował jedynie trzeci i zarazem ostatni semestr tego ostatniego roku studiów.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował zgodnie z art. 393¹² k.p.c.

=====